

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ РОЗВИВАЛЬНО ПРЕДМЕТНО-ІГРОВОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Світлана Лозинська¹, Наталія Вінарчук²

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Туган-Барановського, 7, Львів, Україна, UA-79005*

¹*svitlana.lozynska@lnu.edu.ua;*

²*nataliia.vinarchuk@lnu.edu.ua*

Статтю присвячено дослідженню особливостей створення розвивального предметно-ігрового середовища в закладі дошкільної освіти. Проблема вдосконалення середовища і якості дошкільної освіти загалом у XXI ст. залишається актуальною. Вона потребує комплексного і системного підходу до вирішення. Формування розвивального простору – це безперервний процес і систематична робота, адже важливо вчасно реагувати на нові життєві виклики і шукати можливості та ресурси для того, щоб задовольнити індивідуальні потреби усіх учасників освітнього процесу (педагогічних працівників, батьків та дітей).

Згідно із новим Законом України, статті 35 “Про дошкільну освіту”, крім традиційних типів закладів дошкільної освіти, відкриватимуться також нові: сімейні дитячі садки (свої діти + діти друзів/сусідів), мобільні дитячі садки (для дітей з віддалених населених пунктів), центри педагогічного партнерства (діти від народження разом з батьками) та “школи супергероїв” (дитина перебуває на стаціонарному лікуванні та/або реабілітації) [2]. Загалом дитячий садок – це місце, де діти отримують свої перші знання, перші уявлення про соціум, про моделі поведінки в ньому, про дружбу, про любов та й взагалі про навколишній світ. І тому цілком логічно, що це місце повинно бути максимально зручним, комфортним, продуманим і приносити радість. Правильно організоване середовище в цих нових типах закладів дошкільної освіти сприятиме формуванню відповідних навичок, соціалізації, впливатиме на поведінку дітей, вчитиме дисциплінованості та самостійності. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні особливостей розвивального предметно-ігрового середовища закладу дошкільної освіти, яке сприяє активізації основних видів діяльності дітей. Статтю спрямовано на проведення аналізу основних засад, завдань і можливостей розвивального предметно-ігрового середовища.

Ключові слова: розвивальне предметно-ігрове середовище, заклад дошкільної освіти, діти дошкільного віку, осередки груп, вихователі.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти одним із важливих завдань є створення безпечного, інноваційного та практичного розвивального середовища закладу дошкільної освіти, спрямованого на підвищення якості освітньої діяльності та необхідних для життя ключових компетентностей дошкільників.

Відповідно до державних документів, що регламентують розвиток дошкільної освіти в Україні, зокрема, Закону України “Про освіту”, Закону України “Про дошкільну освіту” та Базового компонента дошкільної освіти, створення сприятливого освітнього середовища є одним із пріоритетних завдань закладу дошкільної освіти і держави.

Метою дошкільної освіти є забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок [2].

У Законі України “Про дошкільну освіту” (ст. 11) зазначено, що ЗДО створює безпечні та нешкідливі умови розвитку, виховання та навчання дітей і забезпечує їх дотримання [2].

Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти (Державним стандартом дошкільної освіти) побудова освітнього процесу з дітьми дошкільного віку відбувається на основі формування досвіду дитини у спілкуванні з дорослими та однолітками в усіх видах діяльності, які реалізуються в дошкільному віці (предметно-практичній, ігровій, образотворчій, пізнавальній та ін.) в універсальному розвивальному (ігровому) середовищі [1, с. 10]. Створення сприятливого освітнього простору є важливим завданням для педагогів, батьків та суспільства загалом, оскільки це закладає основи для успішного та щасливого життя дітей.

У контексті сучасних змін в освітньому просторі, зростання вимог до якості дошкільної освіти та потреби в індивідуалізованому підході до розвитку дитини дослідження проблеми створення розвивального предметно-ігрового середовища набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвивальне предметно-ігрове середовище закладу дошкільної освіти є фундаментальним для розвитку дитини в найважливіший період її життя, особливо в сучасних умовах, коли суспільство стає більш динамічним та вимогливим до якості освіти.

Аналіз педагогічної спадщини видатних науковців минулого та сучасності засвідчує, що створення сприятливого розвивального предметно-ігрового середовища є головною умовою гармонійного розвитку особистості дитини. М. Монтесорі, С. Русова, Я. Корчак, В. Сухомлинський, Л. Малагуцці, Р. Штайнер [3, с. 10] наголошували на важливості вільного вибору, емоційного комфорту, естетики простору та поваги до дитини як особистості. Сучасні українські дослідники, зокрема О. Байер, Н. Гавриш, К. Крутій, Т. Поніманська та інші, продовжують розробку теоретичних засад і практичних моделей розвивального предметно-ігрового середовища, яке стимулює пізнавальну активність, творчість і соціальну взаємодію дітей [5, с. 49]. Ефективне розвивальне предметно-ігрове середовище – це синтез педагогічної думки, інноваційних підходів та глибокого розуміння потреб сучасної дитини. Реалізація освітнього процесу в універсальному розвивальному предметно-ігровому середовищі, що охоплює різні види дитячої діяльності, є основою для

формування досвіду взаємодії з дорослими та однолітками, що, своєю чергою, закладає фундамент для успішного життя дитини. Однак педагоги не завжди мають достатні знання та навички для проєктування предметно-ігрового середовища, особливо з урахуванням нових освітніх підходів, недостатнім є також розуміння важливості середовища як чинника розвитку компетентностей дитини. Необхідність наукового осмислення та практичного впровадження ефективних моделей предметно-ігрового середовища зумовило потребу в дослідженні педагогічних підходів та практичних рішень, які зможуть забезпечити якісний розвиток дітей дошкільного віку в умовах сучасної освіти.

Мета статті – проаналізувати особливості створення розвивального предметно-ігрового середовища закладу дошкільної освіти, яке сприяє активізації основних видів діяльності дітей дошкільного віку, стимулює пізнавальну активність, окреслити позиції, думки практикуючих педагогів щодо цієї проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дитина розвивається, вступаючи в дієві зв'язки з предметами навколишнього середовища, спілкуючись із людьми, навчаючись на власному досвіді та досвіді інших. Спочатку таким середовищем для дитини є найближче довкілля: предмети та явища, які оточують її в сім'ї. З розвитком дитини, її потреб і урізноманітненням діяльності це середовище розширюється. Важливою умовою розумового розвитку, і розвитку загалом, стає активна діяльність дитини в закладі дошкільної освіти. Відповідно до чинних нормативно-правових документів, які регулюють дошкільну освіту на сучасному етапі розвитку нашої держави, організація повноцінного розвивального середовища є одним із важливих завдань, що реалізується в системі суспільного дошкільного виховання. Актуальність зумовлена тим, що правильно сплановане й забезпечене середовище сприяє соціалізації дитини, впливає на всі без винятку сторони її розвитку. У сучасному закладі дошкільної освіти мають бути максимально використані всі можливості для створення розвивального предметно-ігрового середовища, яке б відповідало віковим та індивідуальним особливостям розвитку дітей, середовища, що стимулює різні види діяльності, підтримує емоційну рівновагу, приносить малюкам радість і задоволення, сприяє розвитку творчих здібностей, надає можливість вибору, вчить думати, розв'язувати як прості, так і складні завдання, досягати визначених цілей, знаходити відповіді на запитання, допомагає рухатись, спілкуватись і відпочивати. Зміст розвивального предметно-ігрового середовища має задовольняти всі потреби дитини щодо різних напрямів її розвитку – пізнавального, емоційно-вольового, соціального, комунікативно-мовленнєвого, фізичного тощо.

Проблема дослідження розвивального предметно-ігрового середовища визначається вітчизняними і зарубіжними вченими як одна з найважливіших педагогічних проблем. Аналіз педагогічної, психологічної літератури, педагогічної практики свідчить про інтерес до проблеми формування освітньо-

розвивального середовища, що пов'язане з гуманізацією середовища (І. Песталоцці, Я. Корчак, В. Сухомлинський), інтеграцією впливу соціального середовища на розвиток особистості, організацією цілісного виховного процесу в розвивальному середовищі, створенням комфортного середовища закладу (М. Монтессорі, Р. Штайнер) [3].

У всіх гуманістичних теоріях та практиках дошкільного виховання минулих часів, як і сьогодні, проблема формування освітньо-розвивального середовища передбачала створення предметно-ігрового середовища. Марія Монтессорі наголошувала, що без відповідного середовища немає конструктивної діяльності дитини, що оточення дитини – це не просто поєднання предметів для ігор або якогось їх застосування, оточення мусить мати цілісну форму (образ) і орієнтуватись на цілісне сприймання дитини, а не на суму його можливостей [3, с. 10]. Вивчаючи ігрову діяльність дітей у дошкільних закладах, Л. Артемова зазначає, що “предметно-ігрове середовище організується так, щоб кожна дитина мала можливість займатись улюбленою справою. Розміщення матеріалу згідно з зонами дозволяє дітям об'єднуватися в підгрупи за інтересами” [5, с. 53]. Дошкільнята мають можливість реалізувати свої знання про навколишній світ у різноманітних іграх, самостійно обираючи те, що їм для цього потрібне. Як відомо, незаповнене і безбарвне предметно-ігрове середовище негативно впливає на дітей, гальмує розвиток особистості. Перенасичене предметне середовище так само погано впливає на психіку малят. І “тільки періодично поновлюване, варіативне, оптимально організоване предметно-ігрове середовище має розвивальний вплив, спонукає дитину до активної пізнавальної діяльності, позитивно впливає на її емоційну сферу, мобілізує процеси мислення” [5, с. 55].

Розвивальне предметно-ігрове середовище – це сукупність умов, які забезпечують усебічний розвиток дитини; це система матеріальних об'єктів діяльності дитини [5, с. 42].

Оснащення середовища стимулює дитину до практичної діяльності. Створене розвивальне предметно-ігрове середовище для діяльності є основою реалізації завдань освітньої роботи з дітьми. На сучасному етапі в закладах дошкільної освіти педагогічний процес відбувається на основі Базового компонента дошкільної освіти України, реалізуючись через чинні програми розвитку дітей дошкільного віку та інше варіативне програмово-методичне забезпечення. Виконання завдань за цими програмами відбувається на засадах організації повноцінного розвивального середовища, оскільки лише завдяки спеціально організованому розвивально-предметно-ігровому середовищу можна ефективно впливати на розвиток і виховання дітей.

Для створення предметно-ігрового середовища потрібно керуватися низкою важливих принципів. Насамперед середовище має бути поліфункціональним, тобто відкривати безліч можливостей для дітей. Воно повинне не лише підтримувати освітній процес, а й бути багатофункціональним,

здатним задовольнити різноманітні потреби розвитку. Важливо також, щоб середовище було трансформованим, тобто таким, що легко змінюється відповідно до ситуації. Це дає змогу висувати на перший план ту чи іншу функцію простору, на відміну від монофункціональних зон, які жорстко закріплюють певну діяльність за конкретним місцем. Ще одним принципом є варіативність. Відповідно до сучасного освітнього процесу, проектування предметно-ігрових середовищ має передбачати модельні варіанти для різних типів закладів дошкільної освіти. Такі варіанти слугують прототипами, які педагоги-практики можуть адаптувати та розробляти відповідно до конкретних умов і потреб дітей [3, с. 10].

Завдання та можливості розвивального предметно-ігрового середовища полягають у тому, щоб забезпечити розвиток, виховання і навчання, орієнтуючись на конкретну особистість. Таке середовище сприяє об'єднанню дітей у групи за здібностями та інтересами, стимулює їх до досліджень і випробовування власних ідей через використання різноманітних матеріалів, посібників, атрибутів тощо. Воно допомагає формувати гармонійні стосунки між дитиною та навколишнім світом, заохочує до участі в різних видах діяльності, розвиває здатність здійснювати вибір і сприяє формуванню цілісного світосприйняття.

Формування розвивального предметно-ігрового середовища в закладах дошкільної освіти передбачає створення умов, які сприяють вільній та самостійній діяльності дитини. Важливо забезпечити творчу та комфортну взаємодію між дітьми, а також у процесі їхнього спілкування з вихователями та батьками. Ефективність такого середовища залежить від використання різноманітних методів і засобів, що активізують діяльність дітей і сприяють їх особистісно-орієнтованому розвитку.

Особливу увагу варто приділяти раціональному облаштуванню простору, щоб він був не лише функціональним, а й естетично привабливим та безпечним. Важливо також створити доброзичливу атмосферу, в якій дитина відчуває довіру, має право на активність, на помилку, і де її ініціативність підтримується та заохочується [3, с. 12].

Формування розвивального предметно-ігрового середовища в закладі дошкільної освіти потребує орієнтації на концепцію цілісного розвитку дошкільника. Це передбачає поступову зміну середовища відповідно до вікових особливостей дітей, а також їхніх статевих відмінностей, інтересів і переваг. Простір має бути спрямований на всебічний розвиток особистості, на підтримку індивідуальних потреб та здібностей кожної дитини. Важливо, щоб середовище стимулювало творчі задуми, сприяло прояву індивідуальності та розвитку креативного потенціалу дошкільників.

Розвивальне предметно-ігрове середовище в кожній віковій групі закладу дошкільної освіти має свої особливості, які відповідають потребам дітей на різних етапах розвитку. Для дітей третього року життя важливо забезпечити

достатньо простору, щоб задовольнити їхню природну потребу в активному русі. У четвертому році життя діти потребують насиченого середовища для сюжетно-рольових ігор, яке охоплює предметні та рольові атрибути. П'ятирічні діти вже прагнуть до гри з однолітками, однак водночас потребують можливості усамітнення. У віці шести–семи років середовище має бути спрямоване на розвиток психічних процесів, таких як сприйняття, пам'ять, увага та ін.

Середовище дошкільного закладу складається з природних, соціальних і культурних компонентів. Воно охоплює роботи художників, проєктувальників, конструкторів, майстрів-оздоблювачів – це можуть бути твори мистецтва, меблі, інструменти, предмети прикладного мистецтва, посібники та іграшки. Важливу роль відіграють також продукти діяльності дорослих, зокрема персоналу закладу та батьків: виставки, оформлення інтер'єру, навчальні матеріали. Окрему цінність мають вироби самих дітей – малюнки, аплікації, ліплення, поробки, які не лише прикрашають простір, а й відображають індивідуальність кожної дитини.

Зазвичай групова кімната – це питома вага загального предметно-ігрового розвивального середовища закладу дошкільної освіти. У ній облаштовують різні осередки (куточки, центри, зони, локації; пропонуємо використовувати термін **“осередки”** – від “осередок – місце зосередження чого-небудь” для діяльності дітей, зважаючи на їхній вік, особливості розвитку, потреби та інтереси) [5, с. 32].

Вважаємо за необхідне надати орієнтовний перелік осередків у груповій кімнаті закладу дошкільної освіти:

Ігровий осередок є важливою складовою предметно-розвивального середовища дошкільного закладу. Він містить кілька функціональних секторів, кожен з яких сприяє розвитку різних видів діяльності дітей:

- Сектор сюжетно-рольових ігор: забезпечує умови для моделювання життєвих ситуацій, розвитку мовлення, соціальних навичок. Наповнення: ляльки, іграшки (тварини, меблі, посуд), килим для ігор.
- Сектор театралізованих ігор: сприяє розвитку творчості, емоційної сфери, уяви. Наповнення: декорації, костюми, маски, елементи театру (ляльковий, тіньовий, пальчиковий).
- Сектор настільних дидактичних ігор: формує логічне мислення, увагу, пам'ять. Наповнення: лото, доміно, мозаїка, дидактичні картки.

Бібліотечний осередок сприяє формуванню читацької культури, розвитку мовлення та пізнавальної активності. Наповнення: полицки з книжками, матеріали для створення книжок, столик, стільці або крісла.

Художній осередок організовується для розвитку образотворчих здібностей, естетичного смаку, дрібної моторики. Наповнення: матеріали для малювання, аплікації, створення колажів, столики-мольберти.

Будівельний осередок сприяє розвитку просторового мислення, уяви, конструктивних навичок. Наповнення: будівельний матеріал різного розміру

(кубики, циліндри, коробки, дошки), допоміжні матеріали (транспорт, фігурки людей і тварин), конструктори (дерев'яні, пластмасові, металеві).

Природознавчий осередок формує у дітей уявлення про навколишній світ, розвиває дослідницькі навички. Наповнення: кімнатні рослини, об'єкти тваринного світу, атласи, карти, гербарії, лупа, мікроскоп, природний матеріал.

Математичний осередок сприяє формуванню елементарних математичних уявлень, логіки, уваги. Наповнення: лічильний матеріал, кубики з цифрами, настільні математичні ігри.

Етнографічний осередок забезпечує ознайомлення з національною культурою, традиціями, обрядами. Наповнення: національна символіка, атрибути для відтворення свят і обрядів.

Музичний осередок сприяє розвитку музичних здібностей, слуху, ритму, емоційної сфери. Наповнення: дитячі музичні інструменти, магнітофон, диски, караоке з музичними та літературними записами.

Спортивний осередок організовується для забезпечення рухової активності, розвитку координації, сили, витривалості. Наповнення: великогабаритні машини, керма, обручі, прапорці, м'ячі, кульки, лотки, скакалки, шнури, кеглі, надувні іграшки, драбинка-гірка, атрибути для рухливих ігор.

Осередок відпочинку (усамітнення) сприяє емоційному розвантаженню, з саморегуляції, створенню умов для індивідуального спілкування. Наповнення: дитячий диванчик або з крісло, м'які іграшки, ілюстрації, книжки.

Осередок чергування (з другого півріччя середньої групи) формує навички самообслуговування, відповідальності, організованості. Наповнення: матеріали та обладнання для чергування на заняттях, у їдальні, в природничому осередку, дошка чергових. Усі зазначені осередки, за умови доцільного облаштування, неабияк впливають на всебічний розвиток дітей дошкільного віку.

З метою дослідження сучасного стану проблеми було проведено опитування серед вихователів закладів дошкільної освіти Львівської громади. В анкетуванні взяло участь 27 респондентів, які відповіли на 10 питань, що стосується організації розвивального предметно-ігрового середовища закладів дошкільної освіти, в яких вони працюють.

Більшість опитаних вихователів (57,7 %) мають стаж роботи до п'яти років, що свідчить про значну частку молодих фахівців у дошкільній освіті. Водночас 42,3 % мають досвід понад п'ять років, що забезпечує баланс між новими підходами та професійною стабільністю (рис. 1).

1. Ваш стаж роботи
26 відповідей

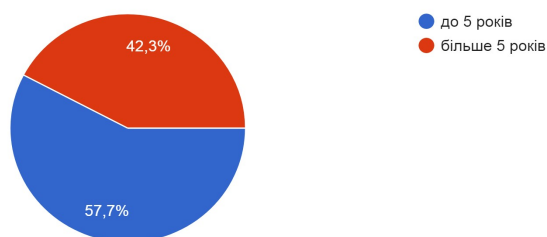

Рис. 1. Досвід роботи вихователів

Переважає більшість респондентів (92,6 %) підтвердила, що групові кімнати поділені на чітко визначені осередки для різних видів діяльності. Це свідчить про відповідність організації простору сучасним вимогам до розвивального середовища (рис. 2).

2. Площа Вашої групової кімнати поділена на відповідні осередки (куточки) для різних видів діяльності?
27 відповідей

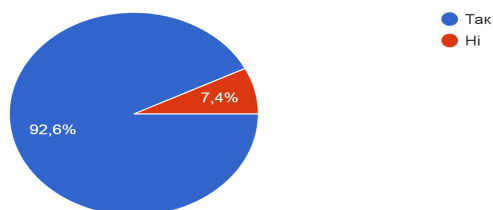

Рис. 2. Поділ групової кімнати на осередки

Практично всі вихователі (96,3 %) зазначили, що меблі та обладнання розміщені безпечно, що дає дітям можливість вільно переміщатися між осередками. Така організація сприяє самостійності та активності дітей (рис. 3).

3. Осередки (куточки) діяльності чітко визначені?

27 відповідей

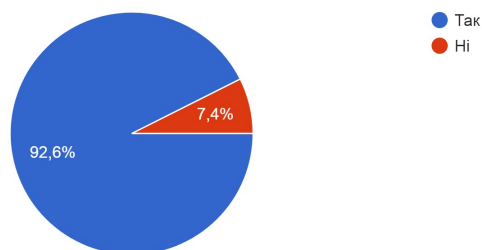

Рис. 3. Безпечне розташування осередків

Також 96,3 % вихователів зазначили, що мають можливість спостерігати за діяльністю дітей у всіх осередках, а матеріали та роботи дітей розташовані на рівні очей вихованців. Це забезпечує педагогічний контроль і підтримку дитячої ініціативи (рис. 4).

4. Меблі та обладнання в групі розміщені так, щоб діти могли безпечно переміщатися від одного осередку до іншого?

27 відповідей

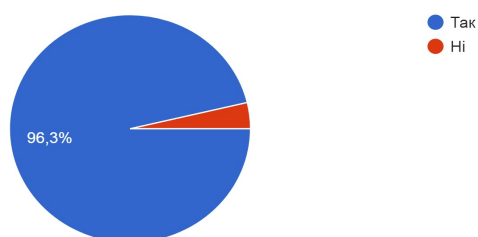

Рис. 4. Можливості вільного переміщення між осередками

У 81,5 % групових кімнат передбачено місця для зберігання особистих речей дітей, що сприяє формуванню навичок самообслуговування та відповідальності.

Усі респонденти (100 %) підтвердили, що організація осередків допомагає дітям зробити вибір діяльності та матеріалів за власним бажанням. Це є важливим показником реалізації принципу особистісно-орієнтованого підходу (рис. 5).

8. Організація осередків дає змогу дітям здійснювати вибір (діяльності, матеріалів тощо) за власним бажанням?
27 відповідей

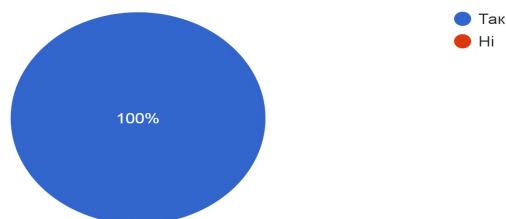

Рис. 5. Вибір діяльності за власним бажанням в осередках

За 10-бальною шкалою 92,5 % вихователів оцінили вплив предметно-ігрового середовища на формування особистості дитини на рівні семи балів і вище. Це свідчить усвідомлення педагогами важливості якісного середовища для розвитку дітей (рис. 6).

9. Оцініть від 1 до 10 вплив предметно-ігрового середовища на формування особистості дитини
27 відповідей

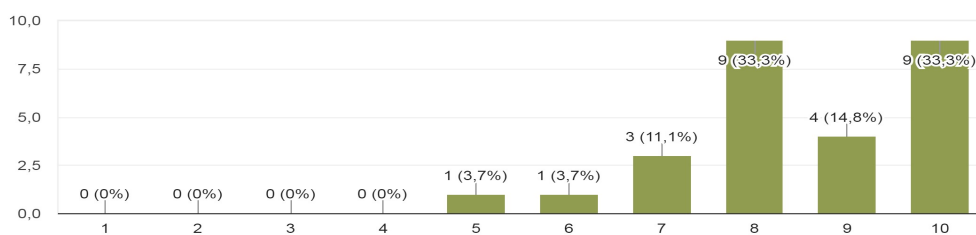

Рис. 6. Вплив предметно-ігрового середовища на формування особистості дитини

Водночас 57,7 % вихователів зазначили потребу в методичній допомозі щодо планування та організації предметно-ігрового середовища. Це свідчить про необхідність посилення підтримки педагогів у цьому напрямі, а саме необхідність проведення тренінгів, консультацій, створення методичних рекомендацій (рис. 7).

10. Чи потрібна Вам методична допомога у плануванні та організації предметно-ігрового середовища групи?
26 відповідей

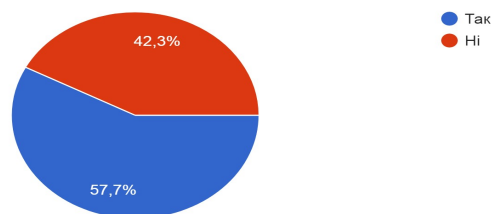

Рис. 7. Потреба в методичній допомозі педагогам

Отже, згідно з результатами опитування, можемо констатувати, вихователі здебільшого позитивно оцінюють стан предметно-ігрового середовища у своїх групах, простір організовано відповідно до сучасних вимог: безпечний, функціональний, сприяє самостійності дітей, однак існує потреба у методичній підтримці, особливо серед педагогів з меншим педагогічним стажем.

Результати опитування можуть слугувати основою для вдосконалення освітнього середовища та підвищення кваліфікації педагогів.

Висновки. Важливість розвивального предметно-ігрового середовища як простору для ігор та досліджень цікавить багатьох науковців та педагогів-практиків. Їхні дослідження доводять те, що добре організоване розвивальне предметно-ігрове середовище сприяє розвитку основних компетенцій, а саме: критичного мислення, комунікативних навичок, креативності та соціальної взаємодії. Аналізуючи проведене опитування вихователів закладів дошкільної освіти, робимо висновок, що потрібно створити таке розвивальне предметно-ігрове середовище, яке б стимулювало розвиток усіх сфер діяльності дітей, формування їхніх інтересів та природних здібностей. І саме завдання вихователя полягає в тому, щоб через предметне оточення максимально розгорнути самостійну, творчу активність дошкільників, збільшити міру свободи, сприяти варіативному використанню ними простору, виявляти потреби й інтереси дітей і розвивати їх.

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 01.10.2025).

2. Закон України “Про дошкільну освіту”. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 01.10.2025).

3. Луценко І. О. Проєктуємо предметно-ігрове середовище групи. Дошкільне виховання. 2021. № 5. С. 9–13.
4. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, та ін. ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.
5. Середовище, що належить дітям: poradnyk dlia pedahohiv zakladiv doshkilnoi osvity / uporyad. N. Sofii, Yu. Naida ; za zag. red. V. V. Zasenska. Kyiv : YUNICEF, 2019. 68 с.

References

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity): nova redaktsiia [Basic component of preschool education (State standard of preschool education): new edition] [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy "Pro doshkilnu osvitu" [Law of Ukraine "On Preschool Education"] [in Ukrainian].
3. Lutsenko, I. O. (2021). Proiektuiemo predmetno-ihrove seredovyshe hropy. [We design the objective gaming environment of the group]. *Doshkilne vykhovannia*, 5, 9–13[in Ukrainian].
4. Reipolska, O. D., Hudym, I. M., Zaitseva, L. I., et al. (2021). Osvitnie seredovyshe zakladu doshkilnoi osvity: tekhnolohii proiektuvannia: navch.-metod. posibnyk [Educational environment of a preschool education institution: design technologies] / za red. O. D. Reipolskoi. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD [in Ukrainian].
5. Seredovyshe, shcho nalezhyt ditiam: poradnyk dlia pedahohiv zakladiv doshkilnoi osvity. (2019) [The environment that belongs to children: a guide for teachers of preschool education institutions] / upor. N. Sofii, Yu. Naida; za zah. red. V. V. Zasenska. Kyiv: UNICEF [in Ukrainian].

Стаття: надійшла до редколегії 19.10.2025
доопрацьована 06.11.2025
прийнята до друку 13.11.2025

**FEATURES OF CREATING A DEVELOPING, SUBJECT-PLAY ENVIRONMENT
IN A PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION**

Svitlana Lozynska¹, Nataliia Vinarchuk²*Ivan Franko National University of Lviv,
Tuhan-Baranovskoho Str., 7, Lviv, 79005, Ukraine*¹*svitlana.lozynska@lnu.edu.ua;*²*nataliia.vinarchuk@lnu.edu.ua*

The article is devoted to the study of the peculiarities of creating a developmental subject-play environment in a preschool education institution.

The issue of improving the environment and the quality of preschool education in general remains relevant in the 21st century. It requires a comprehensive and systematic approach to its solution. The formation of a developmental space is a continuous process and systematic work, since it is important to respond promptly to new life challenges and to seek opportunities and resources to meet the individual needs of all participants in the educational process (teachers, parents, and children).

According to the new Law of Ukraine “On Preschool Education”, in addition to traditional types of preschool institutions (Art. 12), new ones will also be opened: family kindergartens (one’s own children + children of friends/neighbors), mobile kindergartens (for children from remote settlements), centers of pedagogical partnership (children from birth together with parents), and “schools of superheroes” (for children undergoing inpatient treatment and/or rehabilitation). In general, kindergarten is a place where children receive their first knowledge, their first ideas about society, models of behavior within it, friendship, love, and the surrounding world as a whole. Therefore, it is quite logical that this place should be as convenient, comfortable, well-designed, and joyful as possible. Properly organized environments in these new preschool institutions will contribute to the development of appropriate skills, socialization, influence children’s behavior, and teach discipline and independence.

The purpose of the study is to substantiate the peculiarities of a developmental subject-play environment in preschool education institutions, which promotes the activation of children’s play and research activities. The article aims to analyze the main principles, tasks, and possibilities of the developmental subject-play environment.

Keywords: developmental subject-play environment, preschool children, preschool education institution, centers, educators.